

Asia: VN/2080/2021-PLM-70

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetus, lainsäädännön valmistelu, II lausuntokierros

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Satamat ry (SSRY) on tutustunut II lausuntokierroksen lakiluonnokseen ja esittää siitä seuraavia huomioita. Ensimmäisellä lausuntokierroksella antamamme vaikutusarviot satamien elinkeinotoimintaan liittyvistä näkökulmista on hyvin huomioitu II lausuntokierroksen perusteluteksteissä: satamien toiminnan sujuvuuden kriittinen yhteiskunnallinen merkitys kaikissa eri tilanteissa sekä sopimus pohjaisuuden ja ennakoitavuuden tarve yritysmuotoista elinkeinotoimintaa harjoitettaessa.

Osin viittaamme edelleen ensimmäisen lausuntokierroksen lausuntoomme, ennen kaikkea eri säädösten yhteensovittamiseen liittyvissä aiheissa. Valmisteltavassa laissa luodaan uutta toimintamallia väliaikaisesta normaaliajan lainsäädännön aikaisesta sotasatama-alueesta, jonka sovittaminen satamaa ja satamayhtiötä satama-alueen haltijana sääntelevään lainsäädäntökehykseen on tarkasteltava kattavasti.

Kommenttimme lakiluonnokseen pykäläkohtaisesti jaoteltuna:

3 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Lakia puolustusvoimista ollaan parhaillaan muuttamassa vastaamaan Suomen NATO-jäsenyyden vastaamia tarpeita. Muutoksia edellyttävät mm. lisääntyvä ulkomaisten joukkojen toiminta Suomessa ja siihen liittyvä liikkuminen ja logistiikka satamien kautta.

Satamia koskevat keskeiset muutokset on kirjattu pykäliin 14 § ”Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus” ja uuteen 14a §:ään ”Tilapäiset rajoitukset maahan saapumisen ja maasta poistumisen turvaamiseksi” normaaliajan lainsäädännön olosuhteissa. SSRY pitää selvänä, että satama-alueen käytön rajoittaminen normaalioloissa edellyttää ennakkoon tehtyä kirjallista sopimusta alueen vuokraamisesta ja korvauksesta sekä satamanpitäjän, lastinkäsittelijän että mahdollisten muiden toimijoiden kanssa. Myös alueeseen liittyvät osapuolten vastuut ja niiden hoitaminen on täsmennettävä, kuten vastuu- ja yhteyshenkilöt, turvamenettelyjen koordinointi, kulunvalvonta ja

näiden tarvitsema yhteydenpito ja tiedottaminen. Viittaamme SSRY:n asiassa antamaan koko lausuntoon 31.5.2024 lausuntopalvelussa.

4 § Määritelmät

SSRY viittaa edelleen aiempaan lausuntoonsa perusteista ottaa käyttöön sotilassatama-nimitys, joka korvaisi sotasatama-alue -nimityksen. Sotilassatama kuvaisi näkemyksemme mukaan paremmin uuden toimintamallin pysyvistä sotasatamista eroavaa luonnetta.

6 § Lain soveltaminen valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa

Ennakoitavuuden ylläpitäminen normaalioloissa

SSRY pitää tärkeänä toimintatilasta toiseen tehtävien siirtymien ennakoitavuutta. Vaikka itse sotasatama-alueen täsmällistä kestoja ei voida ennakkoon määrittää, tulisi päätös sotasatama-alueen käyttöönotosta aina tehdä tarvittaessa uusittavaksi määräajaksi. Viittaamme sekä Covid19-pandemian aikaisiin menettelyihin sekä asevelvollisuuslain 32 § 3 momenttiin, jossa kertausharjoitusmääräys määrittellään annettavaksi enintään 30 päiväksi kerrallaan. Määräaika antaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitsemille kuljetuksille mahdollisuutta sopeuttamistoimien ennakointiin. Sotasatama-alue purkautuisi joko määräajan päättyessä, sen aikana Tasavallan presidentin §päätöksellä, tai valmiuslain käyttöönottoon.

Vastuiden jakautuminen

6 §:n menettelyillä muodostettavaan sotasatama-alueeseen liittyy tarkasteltavaa vastuiden jakautumisessa alueen ollessa väliaikaisesti sotasatamanpitäjän hallinnassa. Satamanpidon yhtiö on aluetta kokonaisuudessaan koskevien yleisten ja satamatoimintaan liittyvien veloitteiden, lupien ja sopimusten haltija. Väliaikainen sotasatama-alue muodostaisi uuden satamatoiminnan muodon, joka on ennakoiden yhteensovittava muiden satamatoimintojen kokonaisuuteen yhdessä sotasatamanpitäjän kanssa.

Sotasatama-alueen vaikutukset ja riskit tulisivat arvioitavaksi mm. satamatoiminnan ympäristöluvassa. Luvan haltija on alueen satamanpitäjä, mutta sen määräykset kattavat kaiken sataman liikenteen ja kaikkien alueen yritysten satamatoiminnan ympäristövaikutukset.

Satama-aluetta koskevia ja yhteensovittamisen vastuita liittyy ympäristöluvan ohella mm. työturvallisuuteen, turvatoimiin sekä pelastus- ja siviili-VAK-lain mukaisiin vaarallisten aineiden kuljetuksen turvallisuussuunnitelmiin.

Sotasatamatoimintoa koskevan sopimuksen kohteena voisi olla osa satamasta tai koko sataman alue. Kummankin vaihtoehdon osalta tarvitaan tarkastelu niistä vastuista, jotka ovat sotasatamanpitäjällä sen väliaikaisesti hallinnoidessa normaaliajan lainsäädännön aikana sovittua aluetta, ja miten ne suhteutuvat alueen pysyvän haltijan/omistajan siviilisataman samaan aikaan

voimassa oleviin vastuisiin. Vastuut tulee kuvata sotasatama-alueen muodostamisesta ennakolta tehtävään sopimukseen.

6 luku Tilapäinen säilytys

Lakiluonnoksessa arvioidaan, että ”uuden lainsäädännön myötä vaarallisten aineiden kuljetusonnettomuuksien todennäköisyyden arvioidaan vähenevän täsmentyvien ja lisääntyvien velvollisuuksien, esimerkiksi sisäisten pelastussuunnitelmien vuoksi sekä tehokkaamman viranomaisvalvonnan myötä. Tällä on merkitystä kielteisten ympäristölle aiheutuvien vaikutusten ennalta estämisen kannalta vaarallisia aineita kuljettaessa”.

SSRY pitää hyvänä siviili-VAK-lain kanssa yhteisiä välineitä ja vaatimuksia vaarallisten aineiden kuljetusten hallinnassa. Tavanomaisen alusliikenteen puitteissa sataman kautta kulkeva Puolustusvoimien liikenne tulee huomioitua myös siviili-VAK-lain puitteissa. Korostamme silti tarvetta luoda menettelyt, joilla sotasatama-alueen voimassaoloaikaan liittyvän sisäisen ja ulkoisen pelastussuunnitelman sekä turvallisuussuunnitelman laatiminen, menettelyt ja yhteistoiminta koordinoidaan satamassa jatkuvasti voimassa olevien vastaavien välineiden kanssa. Tähän koordinointiin liittyen SSRY pitää hyvänä, että Pelastuslain 48 §:ään esitetään lisättäväksi sotasatama-alueesta tehtävä ulkoinen pelastussuunnitelma.

Sisäisen ja ulkoisen pelastussuunnitelman sekä turvallisuusselvityksen laatimisen kysymyksissä viittaamme myös alkuperäiseen lausuntoomme tilapäiseen säilyttämiseen liittyvistä seikoista. Niiden merkitys henkilö- ja ympäristöturvallisuuden kannalta on merkityksellinen huomioiden, että sotasatama-alueen aikana Puolustusvoimien kuljetuksissa voidaan poiketa monilta osin Pääesikunnan Teknillisen tarkastusosaston antamalla määräyksillä siviili-VAK lain vaatimista määräyksistä.

Tarnanen-Sariola Kirsti
Suomen Satamat ry